

“พระอุโบสถ วัดราชาธิวาสวิหาร” บูรณาการทางศิลปะอันยอดเยี่ยมของ “สมเด็จพระเจ้ากรุง”

ภายในพระอุโบสถ วัดราชาธิวาสวิหาร (ภาพโดย : วรวิทย์ พานิชนนท์)

ผู้เขียน สัตตบงกช เยาวโยธิน

เผยแพร่ วันจันทร์ที่ 27 มกราคม พ.ศ.2568

พระอุโบสถ วัดราชาธิวาสวิหาร ศาสนสถานที่มีงานศิลปะแบบไทย ขอม และตะวันตกได้อย่างลงตัว ภายในพระอุโบสถเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปสำคัญและจิตรกรรมฝาผนังที่นำรูปแบบตะวันตกมาประยุกต์ใช้ในงานศิลปกรรมไทยจนเกิดเป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่น

พระอุโบสถ วัดราชาธิวาสวิหาร (ภาพโดย : วรวิทย์ พานิชนนท์)

วัดราชาธิวาสวิหาร ตั้งอยู่เลขที่ 3 ซอยวัดราชาธิวาส ถนนสามเสน แขวงวชิรพยาบาล เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร เดิมชื่อวัด “สมอราย” เป็นวัดโบราณเก่าแก่ สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ วัดราชาธิวาสเป็นวัดที่เจ้านายหลายพระองค์จำพรรษาขณะทรงผนวช เช่น พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 เมื่อทรงดำรงพระยศเป็นสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงอิศรสุนทร พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 เมื่อทรงดำรงพระยศเป็นสมเด็จพระเจ้าฟ้ามงกุฎ และเจ้านายพระองค์อื่น ๆ อีกหลายพระองค์

หลังจากรัชกาลที่ 4 ครองราชย์ เมื่อ พ.ศ. 2394 ได้พระราชทานนามวัดสมอรายใหม่ให้ มีนามว่า “วัดราชาธิวาสวิหาร” หมายถึง วัดอันเป็นที่ประทับของพระราชา สืบมาถึงปัจจุบัน

พระอุโบสถของวัดราชาธิวาสวิหาร สร้างขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 และบูรณปฏิสังขรณ์เรื่อยมา กระทั่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ หรือ “สมเด็จครุ” เป็นผู้บูรณะซ่อมแซมใหม่ทั้งหมด แต่ยังคงแบบเดิมไว้ โดยตั้งหันไปทางทิศตะวันตก ลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา อยู่ในตำแหน่งเดียวกับหลังเดิม

ภายในพระอุโบสถ วัดราชาธิวาสวิหาร (ภาพโดย : วรวิทย์ พานิชนนท์)

เนื่องจากสมเด็จพระครูตั้งพระทัยออกแบบให้พระอุโบสถมีความพิเศษ พระองค์จึงผสมผสานศิลปะหลายแขนงเข้าด้วยกันทั้ง ไทย ขอม และตะวันตก ทำให้รูปทรงพระอุโบสถแตกต่างจากที่อื่น ๆ ประกอบด้วย 4 ส่วนสำคัญ ได้แก่ ผนังหลังคา ชายคาปีกนก คอสอง และหน้าบันอาคาร โดยด้านพื้นที่ภายในแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ห้องโถงด้านหน้า ห้องสังฆกรรม และห้องวิปัสสนา

ภายในพระอุโบสถเป็นที่ประดิษฐานพระประธาน คือ “พระสัมพุทธพรณี” พระพุทธรูปที่รัชกาลที่ 5 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้หล่อขึ้นจากองค์ที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ซึ่งรัชกาลที่ 4 เป็นผู้สร้างขึ้นในคราวที่พระองค์ทรงจำพรรษาอยู่ที่วัดราชาธิวาสวิหารนี้

เมื่อหล่อพระสัมพุทธพรณีองค์จำลองแล้วเสร็จ รัชกาลที่ 5 ทรงเสด็จสวรรคตก่อน จึงยังไม่ได้ัญเชิญให้ไปประดิษฐานเป็นพระประธานที่วัด พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 จึงัญเชิญมาประดิษฐานเป็นพระประธานภายใต้เศวตฉัตร 9 ชั้น ในพระอุโบสถของวัดราชาธิวาสวิหาร และพระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประดิษฐานพระศรีราชมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถในรัชกาลที่ 5 ไว้ใต้ฐานชุกชี

พระพุทธรูปด้านหลังพระอุโบสถ วัดราชาธิวาสวิหาร (ภาพโดย : วรวิทย์ พานิชนนท์)

ด้านหลังขององค์พระประธานมีกรอบซุ้มคูหาเป็นตราพระราชลัญจกรของพระมหากษัตริย์ 5 รัชกาล ได้แก่ ยอดบนสุด ตราข้างสามเศียรรองรับสัญลักษณ์โอมของรัชกาลที่ 1 ถัดมาฝั่งซ้าย ตราครุฑยุคนาคของรัชกาลที่ 2 ฝั่งขวา ตราปราสาทของรัชกาลที่ 3 ล่างสุดฝั่งซ้าย ตราพระมหาพิชัยมงกุฏของรัชกาลที่ 4 และฝั่งขวา ตราพระเกี้ยวของรัชกาลที่ 5

นอกจากนี้ ภาพด้านหลังขององค์พระประธานเป็นภาพพระพุทธรูปเจ้ากำลังตอบปัญหากับพระสารีบุตร มีพระอินทร์และกษัตริย์แห่งศากยวงศ์เข้าเฝ้า ร่างภาพโดยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ เขียนโดยช่างชาวอิตาลีชื่อ คาร์โล ริโกลี (Carlo Rigoli) ใช้รูปแบบตะวันตก ร่วมกับสีแบบปูนเปียก (Fresco) ทำให้ดูแปลกตาต่างจากภาพจิตรกรรมฝาผนังในวัดอื่น ๆ ที่ช่างไทยเป็นผู้เขียนขึ้น

ที่สำคัญคือลักษณะภาพจิตรกรรมฝาผนังทั้ง 3 ด้าน เป็นภาพพระเวสสันดรชาดกทั้ง 13 กัณฑ์ ที่มีความแตกต่างไปจากภาพเขียนของวัดอื่น ๆ เนื่องจากเป็นภาพเขียนแบบตะวันตก จึงมีท่าทางและการแสดงออกที่เป็นธรรมชาติ นับเป็นความโดดเด่นไม่เหมือนใคร ของจิตรกรรมภายในพระอุโบสถแห่งนี้

เผยแพร่ในระบบออนไลน์ครั้งแรกเมื่อ 27 มกราคม 2568

https://www.silpa-mag.com/history/article_147076